

Keçmişə güzgü tutan abidə

zəbt olunur, o vaxt deyildiyi kimi ifadə etsək, "milliləşdirilir". Həmin binada ayrı-ayrı illərdə müxtəlif təşkilatlar fəaliyyət göstərmişdir. 1991-ci ildə Lankaran Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi xanın sarayına köçürülür, indiyə qədər də burada yerləşir. Hazırda muzeydə qədim diyarın tarixini, adət-ənənələrini, mədəniyyətini əks etdirən 6 min 521 ədəd eksponat mühafizə olunur.

Zaman keçdikcə bina köhnələrək fiziki aşınmalara

məruz qalmışdı. Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair II Dövlət Proqramının icrası çərçivəsində sözügedən abidə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin xətti ilə əsaslı şəkildə yenidən qurulmuşdur.

Binanın birinci mərtəbəsində "Lankaran toponimi", "Qızıl-ağac qoruğu", "Hirkan qoruğu", "İbtidai mədəniyyət", "Daş abidələr" bölmələri, "Qədim dövr", "Etnoqrafiya" şöbələri, ikinci mərtəbədə "Mədəniyyət", "Lankaran xanlıqlar döv-

ründə", "Arxeologiya", "Elm və təhsil" şöbələri fəaliyyət göstərir. Hər bölmə və şöbəni seyr edərkən buradakı əşyalar, şəkillər, eksponatlar sanki dil açıb tamaşaçı ilə danışır, keç-

vilər nəslinə qohumluğu çatır-mış. Sonra xanlıq onun oğlu Mir Mustafaxana, daha sonra nəvəsi Mir Həsən xana çatmışdır. Nəsil şəcərəsinin sonuncu xanı isə, dediyimiz kimi, Mir

miş əsrlərdən söhbət açır. Məlum olur ki, Lankaran xanlığının tarixi 1747-ci ildə Qara xan ləqəbi ilə məşhur olan Seyyid Cəmaləddin xanın hakimiyyətə gəlməsi ilə başlamışdır. Rəvayətə görə, Qara xanın Səfə-

Əhməd xan olmuşdur. Muzeyin əsaslı təmiri zamanı tərtibatçılar öz taxt-tacında ləyaqətlə əyləşən Mir Əhməd xanın və yanında dayanan Tuğra xanımın heykəlini çox sənətkarlıqla yaratmışlar.

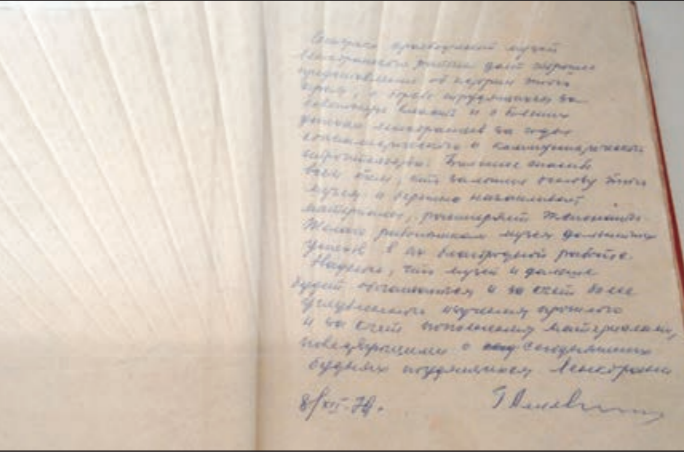
Buradakı ən dəyərli eksponatlardan biri də ümummilli lider Heydər Əliyevin muzeyin Xatirə kitabına yazdığı sözlər, Lankəranın tarixi, qəhrəmanlıqlarla dolu həyat salnaməsi haqqında verdiyi qiymətdir. Ulu öndər hər bir gəncin doğulub boya-başa çatdığı elin, obanın, mahalın tarixini, keçmişini, adət-ənənəsini bilməsinə çox böyük önəm verirdi. Elə buna görə də 1970-ci illərdə bütün rayonlar-

da tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin yaranmasına göstəriş vermiş və buna nail olmuşdu. Bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən də böyük uğurla davam etdirilir. Mir Əhməd xanın sarayının əsaslı təmiri bunu bir daha açıq-aydın göstərir. Ölkə başçısı 2015-ci il aprelin 11-də Lankərana səfəri zamanı muzeyin açılışında iştirak etmişdir. Keçən il muzeyə 26 min 567 tamaşaçı baxmışdır. Onların arasında

Yaponiya, Koreya, Türkiyə, Almaniya, Rusiya, İran və digər ölkələrdən gələn turistlər də olmuşdur. Multikulturalizm və tolerantlıq Azərbaycanda həyat təzi və dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir. Ölkəmizin cənub bölgəsi - Lankəran və Talış zonası haqqında da bunu demək olar. Burada əhali min illərdir ki, milli-etnik cəhətdən fərq qoymadan birlikdə, mehriban şəraitdə yaşayır. Mir Əhməd xanın hazırda tarix-diyarşünaslıq muzeyi kimi fəaliyyət göstərən möhtəşəm sarayı da həmin multikulturalizm və tolerantlığın abidəsi kimi ucalır.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Lankəran şəhərinin mərkəzində sorağı XX əsrin o başından gələn, tarixi hadisələri özündə yaşadan bir bina var. Bu, Lankəran xanı Mir Mustafaxanın nəvəsi Mir Əhməd xanın sarayıdır. Bina 1913-cü ildə Fransadan dəvət olunmuş memarlar tərəfindən inşa edilmişdir. Ustalar isə lankəranlılar olmuşdur. Tikinti materialları Bakıdan gəmilər vasitəsilə gətirilib. Abidə 3 mərtəbədən ibarətdir və ümumi sahəsi 580 kvadratmetrdir. Lankəranda ilk dəfə olaraq burada elektrik generatoru qoyulmuş və istilik sistemi olmuşdur. Abidənin maraqlı tarixi vardır.

Belə ki, bu əzəmətli saray Mir Əhməd xan tərəfindən həyat yoldaşı Tuğra xanımın şərəfinə inşa etdirilmişdir. Tuğra xanım Mir Əhməd xanın əmisi Mir Əsgər xanın qızıdır. 1912-ci ildə Tiflisdə keçirilən Zaqafqaziya gözəllik müsabiqəsində birinci yeri tutan Tuğra xanım əri Mir Əhməd xandan onun şərəfinə bir bina tikdirməsini xahiş edir. Xanımın bu arzusu həyata keçirilir və deyildiyi kimi, saray tez bir zamanda hazır olur.

Mir Əhməd xan Mir Həsən xanın tək övladı idi. Lakin onların yaşadığı dövrdə xanlıqlar ləğv olunmuş, Azərbaycan xanlıqları Rusiyaya ilhaq edilmişdi. Mir Əhməd xan rəsmi şəkildə hakimiyyətdə təmsil olunmasa da, hər yerdə özünü xan kimi aparır, bu adı daşımağa layiq olduğunu göstərir, ata-babalarının yüksək xan titulu ilə şərəflə daşıyırdı. Maddi imkanı yüksək olduğundan o, inkişaf etmiş ölkələri gəzib-dolaşır və 1916-cı ildə Fransada dünyasını dəyişir. Cənazəsi Lankərana gətirilir və buradakı şəhər qəbiristanlığında dəfn

